

Основни проблеми изградње и одржавања борбене готовости Војске Југославије у области командовања*

Пуковник *Стојан Марковић*, потпуковник мр *Здравко Вићентић*
и мајор мр *Јан Марчек*

Неповољан међународни положај СР Југославије, изражени интереси неких земаља (западних и суседних) за дестабилизацију стања, претња агресијом, информативно-пропагандне делатности против СРЈ и деловање национално-сепаратистичких и деструктивних снага у земљи намећу потребу за перманентном изградњом и одржавањем високог нивоа борбене готовости Војске Југославије. С друге стране, војно-политичка и економска изолација и блокада, као и економско, привредно и социјално стање у земљи, намећу бројне проблеме и значајно отежавају достизање и одржавање потребног (жељеног) нивоа борбене готовости Војске Југославије, што се посебно испољава у области командовања.

У чланку се разматрају основни проблеми изградње и одржавања борбене готовости Војске Југославије везани за организациону структуру, квантитативну и квалитативну структуру кадра, морал, обавештајно и материјално обезбеђење командовања, уз закључне предлоге за решавање проблема и стварање услова за подизање и одржавање борбене готовости Војске Југославије.

Увод

Изградња и одржавање борбене готовости Војске Југославије (ВЈ) комплексан је и динамичан процес, који се одвија у веома сложеним условима. Њих у основи карактерише: упорно настојање исламских и неких западних земаља, посебно САД, да кроз ОУН и друге међународне политичке и војне организације даље дестабилизују Савезну Републику Југославију (СРЈ) и коначно учврсте свој положај и интересе на Балкану; стална претња агресијом на СРЈ и преношење рата на њене

* Законом о Војсци Југославије, донетим 1993. године, уместо израза „руковођење и командовање“ уведен је термин „командовање“. У овом чланку ће се, такође, користити термин „командовање“ иако сматрамо да је, према теорији организационих наука, адекватнији термин „руковођење“.

просторе; политичко-економска и војна блокада земље; интензивна информативна и пропагандна дискриминација СРЈ у међународној јавности; подстицање национално-сепаратистичких и деструктивних снага у земљи; низак ниво привредне производње; низак животни стандард грађана; недовољно функционисање правне државе у појединим сегментима друштвеног живота; недовољно и нередовно обезбеђење финансијских средстава за елементарно функционисање војне организације и велик број припадника ВЈ с нерешеним егзистенцијалним питањима.

Изразито неповољан међународни положај СРЈ знатно усложњава услове у којима се изграђује и одржава борбена готовост ВЈ, утиче на пораст броја и важност задатака, као и на честе промене тежишта рада према конкретној војно-политичкој ситуацији. Сходно томе, тежиште у изградњи и одржавању борбене готовости ВЈ усмерено је на: перманентно праћење стања борбене готовости ВЈ и предузимање мера зависно од развоја војно-политичке ситуације; предузимање мера за јачање морала; усавшавање система борбене обуке; доградњу система мобилизације; опремање ВЈ средствима наоружања и војне опреме (НВО); позадинско обезбеђење ВЈ и откривање индикатора оружане агресије и оружане побуне у земљи.

Наведени задаци се реализују на основу повећаних напора великог броја старешина, команди и јединица, при чему су очуване основне функције ВЈ, а побољшан је систем обезбеђења државне границе и војних објеката. Односом према задацима и друштву Војска је умногоме успела да поврати пољуљано поверење код народа. Међутим, због изузетно тешке економске ситуације и недостатка планираних финансијских средстава део задатака је редукован, а неки су и одложени, чиме се непосредно угрожава њена борбена готовост. То се, пре свега, односи на: одустајање од опремања савременим средствима НВО; недовољно улагање у развој капацитета војне индустрије и научноистраживачког рада; одустајање од извођења оних облика обуке команди и јединица за које је неопходан већи утрошак материјално-финансијских средстава; недовољно одржавање и ремонт средстава ратне технике (СРТ) и отежано планирање и уговарање обавеза, што условљава само обезбеђење средстава за „преживљавање“ Војске у целини.

Одустајање од набавке НВО, затим недовољно улагање у развој капацитета војне индустрије и научноистраживачки рад, могу имати негативне последице како по садашњи, тако и по будући степен опремљености ВЈ, а тиме и по њену борбену готовост. У таквим условима ВЈ приморана је да стално препланирава материјално-финансијска средства и да их са задатака развоја и редовне делатности усмерава на елементарне захтеве живота и рада јединица. Недостатак финансијских средстава проузроковао је знатно смањење материјалних резерви, као и осетан пад животног стандарда припадника Војске, што се такође негативно одражава на њену изградњу и одржавање борбене готовости.

У процесу трансформације оружаних снага СФРЈ у Војску Југославије командовање је функционисало континуирано и омогућило је реализацију наменских задатака и обезбеђење потребног нивоа борбене готовости. Доградњом организацијско-формацијске структуре команди свих нивоа учињен је напор да се организација командовања и метод рада прилагоде новонасталим условима. У складу с тим, у ВЈ тежиште командовања је на: 1) праћењу, процењивању ситуације и предузимању мера на спречавању могућих облика изненађења; 2) обезбеђењу услова за обављање наменских задатака ВЈ; 3) избору кадра за постављање на кључне командне дужности; 4) обезбеђењу минималних услова за смештај припадника ВЈ премештених из сецесионистичких република; 5) очувању јединства припадника ВЈ; 6) израда студија, правних регулатива и других докумената неопходних за даљу трансформацију итд. Командовање у ВЈ у веома сложеним условима изградње и одржавања борбене готовости реализује следеће основне задатке: 1) непрекидно обезбеђује потребан ниво посебних мера сталне борбене готовости; 2) прилагођава планске и укупне активности команди и јединица реалним материјално-финансијским могућностима земље, и 3) наставља започете организацијско-формацијске промене и трансформацију Војске Југославије.

Искуства показују да су „... оружане снаге многих земаља често доживљавале тешке кризе или чак поразе управо и због тога што су погрешно цениле и решавале основне проблеме борбене готовости“.¹ Према томе, да би се решавали основни проблеми борбене готовости, односно процес њене изградње и одржавања, неопходно је да се она непрекидно познаје, контролише и оцењује и усклађује с актуелним захтевима и ситуацијом. У вези с тим, посебним мерама сталне борбене готовости обезбеђују се: непрекидност командовања; контрола територије, ваздушног простора и акваторије; доградња система обезбеђења државне границе и спречавање изненађења и преношење рата на простор СР Југославије.

Војно-политичка ситуација у свету, а нарочито веома неповољан међународни положај СРЈ, који је настао као последица распада СФРЈ и рата на простору бивше Босне и Херцеговине, намећу потребу за сагледавањем стања борбене спремности и способности ВЈ, а у оквиру тога и основних проблема изградње и одржавања борбене готовости ради изналажења могућих начина (путева) за отклањање слабости које умањују њен укупни ниво. Сходно томе, основни проблеми изградње и одржавања борбене готовости ВЈ у области командовања могу да се сагледају кроз следеће елементе: (1) организациона структура; (2) квантитативна и квалитативна структура кадра; (3) морал; (4) обавештајно обезбеђење и (5) материјална обезбеђеност командовања.

¹ М. Станишић, *Борбена готовост оружаних снага у новим условима*, „Војно дело“, бр. 1, Београд, 1965, стр. 3.

Једно од основних питања функционисања система командовања, које је непосредно везано за организациону структуру, јесте питање централизације и децентрализације командовања, које је значајно условљено расположивим техничким средствима и материјалном базом. Тако, на пример, савремени системи С⁴И (Command, Control, Communications, Computers and Intelligence)² у армијама развијених земаља омогућују потпуну аутоматизацију обраде података и интеграцију с борбеним системима, чиме се највишим командним нивоима обезбеђује да у реалном времену сагледају ситуацију у зони сукоба и доносе адекватне одлуке о ангажовању снага. Дакле, карактеристике тих система омогућују високу централизацију командовања. С друге стране, командно-информациони систем ВЈ (КИС), који је још у развоју, такву аутоматизацију и интеграцију не омогућава, а његов даљи развој је ограничен скромним материјалним могућностима земље.

Анализом постојеће организацијске структуре система командовања може се закључити следеће: организацијско-формацијским променама спроведеним у ВЈ успостављен је јединствени систем командовања; створени су повољни услови за развој и употребу јединица; задржан је повољан однос између структуре борбеног и неборбеног дела јединица; постигнута је већа унифицираност јединица и релативно је смањен број веза на стратегијском нивоу, што олакшава командовање с потчињеним командама и јединицама. Међутим, промене у организацијско-формацијској структури јединица прате следеће тешкоће: непопуњеност кадром; слаба развијеност инфраструктуре и објеката за смештај јединица; недостатак СРТ за опремање јединица; тешка материјално-финансијска ситуација итд. Такође, постојећа организацијска решења карактеришу слабости које могу знатно да утичу на изградњу и одржавање борбене готовости ВЈ, а то су:

1) велики број нивоа командовања – од стратегијског до тактичког нивоа – успорава проток информација и оставља мало времена за рад нижих нивоа командовања;

2) превелики број успостављених веза на појединим нивоима командовања, а нарочито на оперативном нивоу, отежава праћење стања, односно процеса изградње и одржавања борбене готовости у потчињеним командама и јединицама и њихово ефикасно ангажовање;

3) прегломазност командних структура, посебно на вишим нивоима командовања (ГШ, команде армија и корпуса), има за последицу њихову нерационалност и неефикасност;

4) промене у организацијско-формацијској структури нису пратиле одговарајуће промене у нормативним актима која се односе на командовање.

² Шире видети у: Живко Лукић, *Доктринарно правило Копнене војске САД-ФМ 100-5* (критички осврт), „Војно дело“, бр. 1-2, Београд, 1994, стр. 164-180.

Основни правци даље доградње организацијске структуре система командовања треба да буду:

1) смањење броја нивоа командовања, на пример, укидањем команди армија, као посредника између Генералштаба ВЈ и команди корпуса и директно везивање команди корпуса с Генералштабом ВЈ;

2) смањење броја непосредних веза командовања на свим нивоима командовања, а посебно на оперативном нивоу;

3) смањење бројног стања команди, посебно на стратегијском и оперативном нивоу, и њихово свођење на оптимални ниво, што ће омогућити рационалнији и ефикаснији систем командовања на тим нивоима.

Квантитативна и квалитативна структура кадра

Квантитативна и квалитативна структура кадра одлучујуће утиче на чврстину, сигурност и ефикасност система командовања.³ Анализа квантитативне структуре кадра у ВЈ (по свим нивоима командовања) показује да садашњи ниво попуње формацијских места мирнодопског и ратног састава у основи омогућава реализацију наменских задатака. Посебан проблем причињава неравномерна попуњеност, а нарочито основних командних дужности (командири водова и чета-батерија, и команданти батаљона-дивизиона). Осим тога, попуњеност ВЈ професионалним официрима и подофицирима није на потребном нивоу, а уочена је нешто слабија попуњеност формацијских места професионалним подофицирима. Такође, уочено је да даље опада попуњеност професионалним официрима и подофицирима, уз наглашен одлив официрског кадра.

Таква квантитативна структура кадра настала је као последица утицаја више чинилаца, од којих су најважнији: 1) неусклађеност профила кадра који се школује у војним школама са стварним потребама јединица; 2) велики одлив кадра, по разним основама, што је посебно изражено након распада СФРЈ и ЈНА; 3) недовољан прилив кадра из војних школа или других извора попуње; 4) знатан део старешинског кадра (пореклом из бивше СР Хрватске и СР БиХ) налази се у Војсци Републике Српске и Српској војсци Крајине; 5) након распада СФРЈ део старешинског кадра је остао у отцепљеним републикама; 6) због рата на простору СФРЈ у школској 1991/92. години није примљена на школовање генерација питомаца средње војне школе и војне академије; 7) нерешен статус држављанства за лица пореклом ван територије СРЈ; 8) релативно велики проценат здравствено ограничено способних официра и подофицира итд.

³ Под квантитативном структуром кадра подразумеваће се степен (процент) попуњености формацијских места команди и јединица, а под квалитативном структуром кадра ниво (степен) стручне спреме и оспособљеност старешинског кадра на свим нивоима командовања.

Посебан проблем је велики одлив професионалног кадра по разним основама, као и недовољан прилив старешинског кадра из војних школа и из других извора попуње. Између осталог, узрок таквог стања је непрекидан пад животног стандарда и споро решавање статусних и социјалних проблема припадника Војске Југославије. При томе, одлив кадра је још увек знатно већи од прилива и узрокује значајно смањење попуње формацијских места.⁴

Анализа кадра ВЈ показује да тренутна квалитативна структура не задовољава потребе и захтеве формацијских места како у погледу школске спреме, тако и у погледу њихове способности за обављање одређене формацијске дужности. Разлози за то су: слаб квалитет кандидата који су примани на школовање, при чему је пресудан значај имао национални кључ, а не способности кандидата; слаба селекција кандидата у току школовања, односно, пракса да сви кандидати морају завршити војне школе без обзира на способност; непланско, несистематско и неадекватно вођење (унапређивање) дела старешина у току службе; прекид рада Командно-штабне школе и Ратне школе због рата на простору СФРЈ итд.

На крају, може се закључити да се на утицај квантитативне и квалитативне структуре кадра на командовање, па самим тим и на процес изграђивања и одржавања борбене готовости ВЈ, негативно одражавају следећи проблеми: висока флукуација старешинског кадра, посебно на командним дужностима оперативно-стратегијског нивоа; недовољна попуњеност основних командних дужности; неповољна образовна структура командног кадра; вишак кадра с високим чиновима, а мањак командног кадра с нижим чиновима итд.

Очигледно је да се без побољшања квантитативне и квалитативне структуре кадра не може обезбедити стабилан, поуздан и ефикасан систем командовања, као и потребни услови за изградњу и одржавање потребног нивоа борбене готовости Војске Југославије. Према томе, ако желимо да се унапреди командовање морамо што пре изнаћи решење за попуну нижих командних дужности (закључно с командантима батаљона-дивизиона). С друге стране, квалитативна структура кадра треба да се обезбеди: 1) усклађивањем војног школства с кадровским потребама ВЈ; 2) избором кандидата за војне школе према тачно дефинисаним критеријумима; 3) оспособљавањем стручног и професионалног старешинског кадра који треба да одговори захтевима формацијских места; 4) дефинисањем критеријума за професионално уздизање старешинског кадра искључиво према способностима; 5) научним приступом планирању кадра⁵ итд.

⁴ Већи део одлива старешинског кадра настао је по потреби службе, а остали по захтеву. Посебно забрињава одлив по захтеву младог и стручног кадра, чији се одлазак не може брзо надокнадити приливом из војних школа или на други начин.

⁵ Видети: пуковник др Бошко Надовеза, *Планирање кадра у војсци помоћу савремених математичких модела*, „Војно дело“, бр. 1-2, 1994, стр. 115-128.

Процес изграђивања морала Војске у миру и рату усмерен је на стварање позитивног односа према отаџбини и њеној одбрани; обуци и обављању задатака; односима у јединици – војној установи и стварању осталих моралних квалитета и врлина за обављање мирнодопских и ратних задатака. Према Привременом упутству за развијање и одржавање морала у Војсци Југославије, морал појединаца, јединица, команди и установа ВЈ начелно се прати и процењује према следећим елементима: 1) однос према отаџбини и њеној одбрани; 2) однос према обуци и обављању задатака; 3) међуљудски односи и 4) утицај осталих елемената борбене готовости на морал. Међутим, у Нацрту правилника о контроли и оцењивању борбене готовости у Војсци Југославије морал се не дефинише као посебан елемент борбене готовости, већ се делом контролише и оцењује у елементу „командовање“, чиме је још више наглашена одговорност команданта и команди за развијање и одржавање морала у јединицама.

Према оценама највишег државног и војног руководства, стање морала у ВЈ у целини обезбеђује реализацију њених наменских задатака. Такво стање је резултат, пре свега, изузетног залагања већег дела професионалног старешинског кадра и реалног схватања ситуације у којој се земља налази. Свест да народи СРЈ и њихова војска немају алтернативе у одбрани отаџбине, њеног територијалног интегритета, слободе и независности преовлађује код већине припадника ВЈ и мотивише их за улагање додатних напора у обављању редовних и ванредних задатака. Међутим, на морал појединаца и јединица у ВЈ негативно утичу спора трансформација државе и ВЈ; споро успостављање нових друштвених вредности и ерозија морала у друштву; хипотека „неуспеха“ ЈНА; недостатак стабилних извора финансирања ВЈ и нередован прилив одобрених финансијских средстава; пад животног стандарда припадника ВЈ; отежано стамбено збрињавање старешина који су премештени из отцепљених република; лоши услови живота и рада старешина и војника у појединим гарнизонима итд.⁶ Међутим, дуготрајна политичка и економска изолација СРЈ од стране међународне заједнице неминовно води слабљењу државе, односно свих елементарних сфера људског живота, што се неминовно одражава и на морално-психолошко стање друштва, а самим тим и на однос према задацима одбране. Осим тога, искуства из рата у СФРЈ, 1991-1993. године, такође указују на проблеме односа морално-психолошког стања друштва према задацима одбране. Нефункционалност правне државе у погледу војне обавезе, различите политичке оцене о циљу и смислу ангажовања у рату, као и други пропусти свели су војну обавезу на ниво добровољности, односно индивидуалне оцене о (не)потребности одазивања војном позиву. Такође, ВЈ суочена је са тзв. хипотеком неуспеха бивше ЈНА,

⁶ П. Шкрбић, *Извори морала Војске*, „Нови гласник“, Београд, бр. 1, 1994, стр. 33.

иako није поуздано утврђена њена ефикасност у рату на простору СФР Југославије.

На морал припадника ВЈ знатно утичу и нерешени егзистенцијални и статусни проблеми старешина и цивилних лица, а нарочито оних који су премештени из отцепљених република. Они и чланови њихових породица тешко решавају елементарна социјална питања, при чему је најтежи и најизраженији стамбени проблем. Веома су изражени и други аспекти материјалног, социјалног и егзистенцијалног карактера (школовање деце, запошљавање супруга и чланова породица, куповина и набавка неопходних материјалних добара итд.). У једном делу јединица, које су дислоциране с простора отцепљених република, изражени су тешки и неповољни радни и смештајни услови. У недостатку одговарајуће инфраструктуре материјална средства су смештена на отвореном простору, а људи имају лоше услове за рад, одмор, хигијену и друге потребе.

Ради отклањања наведених проблема командовање би требало да: побољша животни стандард припадника ВЈ; брже решава социјална и статусна питања старешина и цивилних лица, а нарочито оних из отцепљених република; побољша радни и морални квалитет старешина; доследно спроводи захтев за деполитизацију и дезидеологизацију Војске, нарочито код резервног старешинског и војничког састава; повећа одговорност команданата и команди за стање међуљудских односа у јединицама итд.

Психолошко-пропагандно деловање непријатеља је нарочито изражено за време рата на простору СФРЈ, када је у условима незапамћене медијске кампање и интензивне психолошко-пропагандне активности дошло до њеног разбијања и разбијања њене оружане силе, уз истовремено окривљивање Србије и Црне Горе за распад државе. Економска и политичка изолација земље, уз сталне претње војном интервенцијом, имали су за циљ дестабилизацију СРЈ и њено распарчавање. У вези с тим, показало се да није коришћен одговарајући начин заштите од таквог деловања, као и адекватни методи психолошко-пропагандног деловања према противнику. Основне разлоге за такво стање треба тражити у неадекватном и недовољно стручном кадру за обављање психолошко-пропагандне делатности, као и у неодговарајућој материјално-техничкој опремљености органа за психолошко-пропагандно деловање. Ради отклањања уочених слабости у области система психолошко-пропагандног деловања у ВЈ потребно је обезбедити: 1) избор високообразовног и научног кадра који је у пракси потврдио своје креативне и инвентивне способности; 2) оспособљавање кадра за психолошко-пропагандну делатност, при чему треба стварати врхунске специјалисте за одређене послове; 3) осавремењивање материјално-техничке базе, и 4) сарадњу са широком мрежом друштвених субјеката у области информисања, као и с научним и другим институцијама у земљи, итд.

Обавештајно обезбеђење

Систем обавештајног обезбеђења у ВЈ успостављен је по нивоима командовања према потребама мирнодопских и ратних јединица. Међутим, анализе показују да није довољно функционалан, што се огледа у следећем: део кадра у систему обавештајног обезбеђења је недовољно стручно оспособљен за обављање специфичних задатака, а обавештајни органи и извиђачке јединице ВЈ опремљени су углавном застарелим техничким средствима, што ограничава прикупљање, обраду и дистрибуцију података.

Расположива техничка средства у извиђачким јединицама, а посебно техничка средства за извиђање (радио и радио-техничка средства за извиђање) малог су капацитета у односу на настале потребе и веома подложна електронским дејствима. Осим тога, извиђачка средства, као и јединице које их поседују, нису повезани ефикасним средствима везе, због чега није обезбеђена интеграција извиђачког система која би омогућила брзу обраду и пренос свих извиђачких података до корисника. Ради повећања могућности обавештајног обезбеђења потребно је: 1) организацијско-функционално доградити систем и методе рада; 2) повећати ниво обучености и оспособљености старешина и јединица у систему обавештајног обезбеђења; 3) јединице (органе) за извиђачка дејства опремити савременим извиђачким средствима и 4) развити командно-информациони подсистем ради прикупљања, обраде и дистрибуције података о противнику.

Материјална обезбеђеност система командовања

Стање система веза и криптозаштите у основи задовољава потребе стратегијских команди и већег дела јединица и установа Војске Југославије. Међутим, технолошка застарелост не омогућава задовољавање повећаних информационих потреба командовања. На оперативном и стратегијском нивоу систем још увек задовољава, док на тактичком нивоу има више проблема, као и у новоформираним гарнизонима, због неизграђености инфраструктуре везе. У целини, основне слабости система веза у ВЈ јесу: релативно слаба заштићеност (мали број канала има потпуну заштиту од ГШ до оперативних и дела тактичких команди), мала пропусна моћ, недовољна поузданост, слаба развијеност веза за командовање у покрету, као и висока осетљивост на електронска дејства, застарелост дела стационарног система веза итд.

Постојећа средства за аутоматску обраду података нису међусобно повезана, што значи да информатичка подршка не одговара потребама и захтевима командовања, при чему тактички носиоци нису изнашли могућност за превазилажење постојећих тешкоћа. Осим тога, систем командовања у сфери материјалног обезбеђења карактеришу и следећи проблеми: низак ниво техничког образовања лица која рукују веома сложеним и скупим средствима везе и средствима за аутоматску обраду података; непостојање јединствене концепције модернизације матери-

јалних средстава у систему командовања, што је довело до увођења различитих врста тих средстава, и недостатак финансијских средстава за одржавање постојећих, као и за набавку савремених техничких средстава.

Међутим, без обзира на тренутно тешко економско стање у друштву, а самим тим и на тешкоће у обезбеђењу финансијских средстава за набавку и модернизацију СРТ, неопходно је приступити планској, поступној и темељитој модернизацији система материјалног обезбеђења командовања (према приливу материјално-финансијских средстава). У вези с тим потребна је детаљна анализа тренутног стања материјалне обезбеђености система командовања у ВЈ за сваки ниво командовања и, на основу тога, планови за њихову модернизацију и рационализацију.

Закључак

Борбена готовост Војске Југославије изграђује се у изузетно сложеним политичко-безбедносним условима, које карактеришу стални притисци и претње по независност и територијални интегритет СРЈ и економска блокада земље од стране међународне заједнице, што имплицира сталну обавезу изградње и одржавања борбене готовости на високом нивоу. Наведени услови значајно утичу на изградњу и одржавање борбене готовости ВЈ, при чему су најизраженији проблеми у области командовања, као што су:

1) недовољна изграђеност организацијско-формацијске структуре (велики број нивоа командовања, велики број веза, прегломазне командне структуре – посебно на вишим нивоима и неусклађена нормативна акта);

2) кадровска попуна команди (непопуњеност нижих нивоа командовања, недовољно стимулисање и вредновање резултата рада);

3) изградња и одржавање морала отежавају и успоравају спора трансформација државе и Војске, споро успостављање правих друштвених вредности које би зауставиле ерозију морала у друштву, отежано превазилажење хипотеке неуспеха ЈНА и задржавање ниског животног стандарда припадника Војске, уз мноштво нерешених статусних и социјалних проблема;

4) кадар за психолошко-пропагандна дејства није адекватно стручно обучен и не поседује квалитетну опрему, те није у могућности да испуни основне задатке и да довољно допринесе моралу сопствених састава итд.

5) слабости у систему веза (слаба заштићеност, мала пропусна моћ, недовољна поузданост, осетљивост на електронска дејства, неприлагоденост за рад у покрету, некомпатибилност средстава везе);

6) неадекватна средства за аутоматску обраду података (недовољан број, застарела средства, некомпатибилност и неповезаност, скромна подршка) и релативно низак ниво техничког образовања старешина који треба да рукују средствима везе и аутоматском обрадом података;

7) застарела средства за извиђање и прикупљање података о непријатељу, неадекватна средства везе извиђачких органа, функционално недограђена организација и помањкање обучености и иницијативе, чиме се успорава проток информација.

Изузетним ангажовањем, затим високим степеном мотивисаности већег броја старешина и правовременим сагледавањем проблема и предузимањем одговарајућих мера, командовање је спречило веће нарушавање борбене готовости Војске Југославије. Достигнути степен је повољна основа за њену даљу изградњу, уз отклањање неповољног утицаја одређених узрока. Сходно томе, тежишни задаци у даљој изградњи и одржавању борбене готовости ВЈ у области командовања могу бити:

1) непрекидно праћење и процењивање стања у земљи и у спољњем окружењу и, на основу тога, предузимање одговарајућих мера на изградњи и одржавању борбене готовости, којима ће се спречити сваки вид изненађења;

2) даља доградња организацијско-формацијске структуре ВЈ и предузимање одговарајућих мера за ефикасно функционисање успостављене организације;

3) пријем потребног броја професионалног кадра и обезбеђење оптималног нивоа попуне формацијских места, првенствено на нижим формацијским дужностима, при чему руководећа места треба попуњавати млађим и стручним кадром;

4) довођење одговорности старешина и команди на свим нивоима командовања у директну везу са стањем у јединицама, при чему треба обезбедити доследну примену прописа и предузимање мера ради одстрањивања свих професионалних војника који према својим патриотским, моралним, стручним и радним особинама не могу бити припадници ВЈ;

5) подизање ефикасности командовања у ВЈ на виши ниво осавремењивањем метода рада и увођењем модернијих средстава везе и информатичке подршке у оперативни рад и одлучивање;

6) организованим, планским и непрекидним информисањем јединица и установа треба мотивисати припаднике ВЈ за обављање бројних редовних и ванредних задатака и изграђивање њиховог морала и морала Војске на патриотским осећањима и слободарским традицијама српског и црногорског народа;

7) обезбеђење редовног прилива неопходних материјално-финансијских средстава за реализацију наредне фазе трансформације ВЈ, побољшање услова за живот и рад јединица, опремање и попуну наоружањем и војном опремом, довођење ратних материјалних резерви на прописани ниво, обезбеђење материјалне базе обуке и решавање egzистенцијалних проблема припадника ВЈ;

8) заустављање даљег пада животног стандарда припадника ВЈ, чиме ће се повећати одзив за војне школе и спречити одлив младог и високостручног кадра.

У чланку су елаборирани неки од проблема изградње и одржавања борбене готовости ВЈ у области командовања и указано је на могућа решења. Тиме, свакако, проблематика није исцрпљена, јер је командовање континуиран и динамичан процес који захтева системски и креативан приступ и ангажовање припадника ВЈ, али и одговарајућих органа и институција државе.

Литература:

1. С. Чупић, *Економски положај Војске Југославије у новим економским и политичким условима*“, саопштење с научног скупа „Нови светски поредак и политика одбране СРЈ“, Савезно министарство за одбрану, Београд, 1993.
2. Ж. Гербец, *Нека питања борбене готовости*, „Војно дело“, бр. 7-8, 1961.
3. Иванов, Савелјев, Шемански, *Основе командовања јединицама*, ВИЗ, Београд, 1971.
4. Б. Јовановић, *Увод у теорију војног руковођења*, ВИЗ, Београд, 1984.
5. Косинцев, Г.А. Злотов, *Садржај борбене готовости*, „Морској зборник“, 1986.
6. Живко Лукић, *Доктринарно правило Копнене војске САД – ФЈ-105*, „Војно дело“, бр. 1-2, 1994.
7. Мартин ван Кревелд, *Командовање у рату* (превод с енглеског), ВИНЦ, Београд, 1992.
8. М. Мијалковски, *Нужност преиспитивања и побољшања безбедносног обезбеђења*, „Нови гласник“, бр. 4-5, 1993.
9. Бошко Надовеза, *Планирање кадра у војсци помоћу савремених математичких модела*, „Војно дело“, 1994, бр. 1-2.
10. Р. Радиновић, *О „новом светском поретку“ и политици одбране СРЈ*, „Војно дело“, бр. 1-2, 1993.
11. С. Радишић, *Утицај односа садржаја борбене готовости и процеса њеног изграђивања на одређење и вредновање елемената борбене готовости у ОС* (магистарски рад), ЦВШ КоВ ЈНА, Београд, 1989.
12. М. Станишић, *Борбена готовост оружаних снага у новим условима*, „Војно дело“, бр. 1, 1965.
13. *Стратегија оружане борбе*, ССНО, Београд, 1983.
14. П. Шкрбић, *Извори морала Војске*, „Нови гласник“, бр. 1, 1994.
15. Р. Танасковић, *Штабови у рату и миру*, ВИЗ, Београд, 1972.
16. *Закон о Војсци, одбрани...*, ВИНЦ, Београд, 1993.